

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Sectio secunda. Vtrum fuerit in Christo homine actus intelligendi creatus,
& ex quo tempore.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

dicat duplicem respectum ad intellectum, quem constituit intelligentem, ratione cuius repugnatactui increato, ut per seipsum constituat talem intellectum actu intelligentem. Primus respectus est actionis: nam quia intelligere est actus vite, oportet, ut sit actio intelligentis, nam actualis vita consistit in actione, ut ex prima parte, seu materia de anima constat. Alius respectus est formæ, est enim intellectio actus formalis intelligentis, cum sit actus secundus, & immanens, & ideo per formalem unionem sui ad intellectum constituit illum intelligentem. Quod duobus modis fieri potest, scilicet, vel per summam identitatem, ut contingit in Deo, qui est ipsum intelligere per essentiam, vel per informationem propriam, ut est in omni intelligentione, quæ ab intellectu distinguitur, quia ergo intellectio increata, nec fieri potest ipse intellectus creatus, neque ab illo effici, neque illum informare, ideo per seipsum non potest constituere illum actu intelligentem.

Et hæc ratio soluit fundamentum secundæ sententiæ, ad priorem enim partem de specie, seu obiecto intelligibili respondet hic Caietan. Speciem esse formam in esse intelligibili, intelligentem vero in esse naturali: essentiam autem divinam posse informare intellectum creatum, ut intelligibile formam, non vero naturalem. Quod si interrogas, cur actus intelligendi creatus magis sit forma naturalis, quam species intelligibilis; Caietan. nullam rationem reddit, sed solum inductione probat intelligentem esse formam naturalem, quia ita reperimus in omnibus intelligentibus creatis, cum tamen eadem fieri possit in speciebus creatis. Quare gratis mihi videtur conficta illa distinctio, ut omnia vix posse intelligi, si de vera forma sit sermo: nam illa, quæ dicitur forma in esse intelligibili, vel formaliter dat aliquid esse reale, vel nullum confert: si hoc posterius dicatur, verè, non est forma realis, cum non habeat realem causalitatem formæ, quæ est dare formaliter aliquid esse reale componendo unum aliquid reale ens. Si autem dicatur prius, fieri non potest, ut essentia divina ita informet intellectum creatum, quia nec potest dare illi esse substantiale, quia intellectus non est capax illius: nec accidentale, cum ipsa formaliter non sit accidens: neque possit alteri ex his modis uniri, quin esset vera forma substantialis, vel accidentalis, atque adeo forma physica, seu naturalis. Et hæc ratio applicari optime potest ad confirmandam conclusionem positam, quia quamvis divina essentia sit formalis intellectio, est tamen intellectio substantialis, cuius non est capax intellectus creatus, qui solum accidentaliter, non substantialiter est intelligens.

Ad exemplum ergo de specie intelligibili respondetur, speciem intelligibilem creatam per se non poni, ut informet, sed ut efficiat, nam per se tantum est quasi semen obiecti, ut suppleat absentiam, vel efficientiam eius: ut enim intellectus intelligat, requirit concursus sui obiecti, qui non est concursus formæ intrinsece informantis, sed efficientis, aut termini specificantis: species vero ponitur, ut suppleat vicem eius, præsertim in ratione principij coefficientis: quod vero in hæreat, convenit speciei accidentali eo quod accidens est, non ex vi concursus necessarii ad intelligentem: essentia ergo divina, cum dicitur per seipsum supplere vicem speciei, non est, quia verè informat, sed solum, quia intus adest intellectui, & cum illo concurrens ad visionem sui, tam in ratione principij efficientis, quam obiecti terminantis illam, ut latius i. part. q. 12.

Ad aliud vero exemplum de substantia, negatur similitudo propter multa. Primo quia subsistere non consistit in actione, quæ sit ab intrinseco principio vite, sicut intelligere, quæ ratio etiam de specie intelligibili dari poterat. Secundo, quia substantia

Fr. Suarez, Tom. 1.

non est vera forma, sed tantum terminus naturæ, ut supra dictum est. Tertio, quia substantia etiam creata est actus substantialis, & ideo suppleri potest per substantiam increatam etiam substantialem: at vero intellectio creata est actus accidentalis, & ideo intellectio substantialis non potest vicem eius subire. Et confirmatur hæc responsio & conclusio, nam si fundamentum illud aliquid valeret, sequeretur, quia essentia divina est formaliter sua misericordia, & iustitia, & aliz perfectiones similes, posse per se ipsam reddere formaliter iustitiam, misericordem, & c. animam humanam, quod est absurdum, alias posset etiam iustificari homo formaliter per ipsam iustitiam increatam Dei, quod est plusquam falsum, ut constat ex doctrina de iustificatione.

Ex quibus exemplis licet intelligere, nullam perfectionem formaliter existentem in Deo, posse per seipsam formaliter communicari, seu uniri creaturæ, præter substantiam, quia omnis alia perfectio, ut est in Deo, pertinet ad ipsius naturæ (ut ita dicam) constitutionem: Deus autem non potest uniri creaturæ in natura, ut supra ostensum est. Ut vero talis perfectio esse potest in creatura, vel est essentialis, ut est perfectio substantiæ, prout de natura dicitur, & ita non potest conferri per ipsam essentiam Dei, quia non potest illa essentialiter constituere essentiam creaturæ: vel est accidentalis, & ita etiam non potest formaliter dari per substantialem perfectionem ipsius diuinitatis propter rationem factam.

Sed quæres primo, quàm sit certa hæc postrema conclusio. Quidam enim eam putant esse de fide & contrariam hæreticam. Alij periculosa, & temerariam sententiâ Ripæ appellant, quia ex illa sequitur, animam Christi comprehendere Deum, quia videret Deum eadem visione, quæ ipse se videt. Sequitur etiam, animam Christi non indigere lumine creato ad videndum Deum, quod est damnatum in Concilio Viennensi, Clementina. Ad nostrum, de hæreticis. Sequitur denique, animam Christi amare Deum ipso amore increato, quo Deus se amat, & non per charitatem creatam illi infusam, quod supra hæreticum esse diximus. Denique in Concilio Basiliensi. Sess. 22. damnatur hæc propositio Augustini de Roma, Anima Christi clare, ac intus videt Deum sicut Verbum ipsum.

Respondeo, ita asserere animam Christi cognoscere omnia, quæ intelligit, per ipsam increatam scientiam, ut nullum habeat creatum actum intelligendi, est planè hæreticum: tamen, si non negetur habere actus creatos, asserere etiam cognoscere per increatum, non est hæreticum, quia neque conclusio nostra est definita in aliquo Concilio, neque aperte colligitur ex Scriptura, vel ex alijs principijs fidei, neque enim ex contraria sententiâ sequitur aperte comprehensio Dei: dici enim posset, illam scientiam increatam non totaliter uniri intellectui creato, sed iuxta capacitatem eius, & eadem ratione dici posset lumē gloriæ esse necessarium, non ad agendum, sed ad suscipiendam illam visionem, & ut intellectus fiat capax illius. Merito tamè temerarius censendus esset, qui contrariam sententiam vellent defendere, quam Theologi ferè omnes, ut absurdam, & improbabilem reliquerunt, cuique Agatho Papæ & alij Patres citati fere aperte contradicunt, quæ denique licet non aperte repugnet, parum tamen consentanea est principijs fidei.

Quæres secundo, quo tempore incepit anima Christi habere hos actus intelligendi, seu ratione viti? Gnostici quantum ex Irenæo colligitur lib. 1. cap. 17. videntur asseruisse, Christum in infantia non habuisse rationis usum. Brentium etiam asseruisse Christum, sicut corpore ita & animo adoleuisse, refert Feuarden in Irenæum li. 2. cap. 49. n. 5. Et ibidem ait, Gallanum in annotat. illius loci Irenæi, asseruisse, Christum more aliorum hominū didicisse. Et alios

M. m. 2

similes

similes hæreticos ibidem refert, quos variis Patrum testimoniis confutat, & ex his, quæ in discursu sequentium questionum dicemus, sufficienter confutabuntur à nobis. Nunc breuiter dico, ex communi doctrina Theologorum in 3. distinct. 14. Christum à primo instanti conceptionis suæ vltim fuisse ratione, & habuisse actus intelligendi. Hæc est aperta sententia August. lib. 2. de peccat. merit. cap. 29. & iuxta illam intelligenda sunt, quæ idem tractauerat, lib. cap. 37. idem docet Ansel. lib. 2. Cur Deus hom. cap. 13. Probat ex illo Ierem. 31. *Mulier circumdabis virum, id est, Virgo Christum, qui vir dicitur, non ætate, sed sapientia: vt ibi Hieronony. & alij Patres exponunt, & eleganter Bernard. homil. 2. in Missus est: deinde ex illo, Ioan. 1. Vidimus gloriam eius gloriam quasi vnigeniti à Patre, plenum gratia, & veritatis, id est, scientiæ, vt August. & alij exponunt sicut ergo à primo instanti conceptionis fuit Vnigenitus à Patre, ita etiam fuit plenus scientiæ, ita enim decebat tantæ personæ dignitatem, vt in simili argumentatur August. 15. de Trinitat. cap. 26. & indicat Cypr. lib. de Cardinalib. Christ. operib. capitul. de Natiuit. Christi. & melius Anselm. lib. 2. Cur Deus ho. cap. 13. Ex quibus confirmatur: nam Verbum in natura nostra, eas tantum imperfectiones assumpsit, quæ ita sunt connaturales naturæ nostræ mortali, vt possent etiam ad nostram redemptionem conducere: at vero carentia actus intelligendi, seu vltus rationis, nihil nobis prodesse poterat, non ergo assumpsit hanc imperfectionem: sed veritas hæc magis ex sequentibus disputationibus constabit, & explicabitur. Sed obici potest contra hoc, illud Isai. 8. *Antequam sciat puer vocare Patrem, &c.* cuius proprius sensus esse videtur, antequam habeat vltum rationis, cui consonat illud Luc. 2. *Proficiebat sapientia.* Respondetur, Hieronymum ita exponere primum locum, *Antequam sciat vocare Patrem*, id est, antequam fiat homo, & habeat Patrem, quem vocare possit. Ambros. vero lib. de incarnat. cap. 7. & August. serm. 32. de tem. exponunt, *Antequam sciat*, id est, antequam propter infantiam possit vocare Patrem. Exponi etiam potest de scientia experimentalis, sicut testimonium Lucæ, de quo quæst. 12.*

SECTIO III.

Verum omnis actus intelligendi animæ Christi fuerit verus, certus, & euidentis.

Nonnulli antiqui hæretici docuerunt, habuisse animam Christi cognitionem creatam admittam ignorantiam, atque adeo ex aliqua parte incertam, & euidentem. Ita sensisse Gnosticos, colligitur ex Iren. 1. contra hæres. cap. 16. de Arianis idem indicat Ambros. 5. lib. de fid. cap. 7. & idem docuit Themistius quidam, à quo Themistiani, vt refert Sophronius in epist. quæ habetur VI. Synod. act. 11. & Liberatus in Breuiario, cap. 19. Idem denique Agnoitæ, vt refert Gregor. li. 2. regist. cap. 42. & Isidor. lib. 8. Etymolog. cap. 5.

Fundamenta horum errorum sunt quædam loca Scripturæ, quæ in sequentibus questionibus à nobis explicanda sunt.

Suppono ergo in intellectu animæ Christi fuisse actus, tum naturales, tum etiam supernaturales. Hoc ex sequentibus questionibus suis constabit, nunc breuiter explicatur, quia in Christo fuit perfecta natura humana cum omnibus suis proprietatibus naturalibus, vt Concilia definiunt, ergo habuit suos actus naturales, nam licet hi actus non sint ad modum proprietatum manantium à natura, sed pendere possint ex voluntate operantis, tamen sunt proprietates seu perfectiones maxime consentaneæ ipsi naturæ, quibus privari non debet natura omni ex parte perfecta: quin potius seruato naturali ordine impossibile est, vt homo vtens sensibus non in-

terdum eliciat aliquem actum naturalem intellectus: vnde, vt anima Christi caruisset, vel suspenderet omnem huiusmodi actum, oportuisset præternaturali, & miraculoso modo hoc facere: quod tamen sine fructu, & sine causa fieret, quia neque ad perfectionem eius, neque ad vtilitatem nostram conferbat. Vnde cenſeo hanc partem certam esse de fide eamque colligo ex definitionibus Conciliorum supra citatis, & ex alijs, quibus tradunt esse in Christo duas operationes, & ex modo, quo Scriptura de Christo loquitur, vt de homine sentiente, & intelligente naturali modo.

Alter pars de actu supernaturali, etiam est de fide, quia si de fide certum est in alijs iustis, & beatis esse supernaturalem cognitionem, multo magis de anima Christi, de qua infra ostendimus esse beatam & cognoscere omnia diuina mysteria, quæ non nisi supernaturaliter cognosci possunt.

Dices. Quamuis hæc cognitio alijs sit supernaturalis, tamē animæ Christi erit naturalis propter vnionem. Respondetur, si sit sensus ipsum actum in se esse naturalem, vel animam vnitam non indigere altiori lumine, & auxilio ad illum eliciendum, quam ad alios actus naturales, falsum omnino est: quia sicut vnio non immutat, nec confundit naturas, ita nec proprietates earum, neque ipsa vnio per se formaliter dat vires ad operandum, vt supra disputat. 18. late dictum est: si vero sit sensus, illum actum esse connaturalem animæ vnite, quia ratione vnionis debita est illi tam perfecta cognitio, verum est quidem: non tamen est contra id, quod dicimus, loquimur enim de ipsa actibus secundum se, sicut habere dicitur anima Christi amore Dei naturalis, & supernaturalis, quamuis vtique possit dici aliquo modo connaturalis animæ vnite, & hoc exemplum confirmat positionem factam.

Dico primò. Omnis actus supernaturalis, qui fuit in intellectu animæ Christi, est verus, certus, & euidentis. Hæc conclusio est omnino certa, nam primum de ratione omnis actus intellectualis supernaturalis est, vt sit verus quia cum huiusmodi actus sit ex speciali Dei reuelatione & influxu, non potest non esse verus, quia si falsus esset, eius falsitas in Deum rediret. Quod explicatur, & confirmatur, quia vel talis actus est euidentis, vel obscurus, si euidentis, hoc ipso necessario est verus, si obscurus, & supernaturalis, necessario est actus fidei infuse, cui non potest subesse falsum. Denique rationes omnes, quibus hoc solet probari de actu fidei infuse, euidentius procedunt de omni actu supernaturalis cognitionis. Ex his vero plane efficitur, omnem huiusmodi actum debere esse certum, ostensum est enim necessario esse infallibilem, certitudo autem ibi est, vbi non potest esse falsitas. Quod vere etiam euidentis sit, facile declaratur, suppositis ijs, quæ dicta sunt quæst. 7. ostendimus enim ibi nunquam fuisse fidem infusam in anima Christi, quia non fuit capax cognitionis obscuræ, ergo.

Dico secundò. Omnis actus naturalis intellectus Christi fuit etiam verus, certus, & euidentis. Hæc conclusio etiam colligitur ex communi doctrina Theologorum in 3. distinct. 14. & 17. & ex D. Thom. infra, quæstio. 15. artic. 3. & est omnino certa, Scriptura enim sacra ita loquitur de Christo, sicut de homine habente infallibilem auctoritatem, qui in ijs, quæ loquebatur, decipere alios non potuit, & consequenter neque ipse decipi: & in hoc fundatur maxima certitudo nostræ fidei, ergo omne iudicium, quod fuit in anima Christi, fuit verum, & infallibile atque adeo certum, & euidentis: quia in actibus naturalibus certa veritas, & infallibilitas assensus fundatur in euidentia, nec potest dari actus obscurus omni ex parte, verus, & certus, hoc enim est proprium fidei infuse. Et confirmatur, quia error, seu falsus assensus est magna imperfectio, quæ per se vtilitatem afferre